

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Petje. — „Spomladanska.“ — Drobčinice. (Konec.) — Slovenskomu pučkomu učiteljstvu. — Dopisi. — Razne. — Inserati.

Petje

v ljudski šoli z ozirom na domoljubno in cerkveno pesem.

(Domicijan Serajnik.)

Pesem dar je iz neba,
Ki srcé veselo vžiga
Kadar tare skrb duha,
Petje ga nad prah povzdiga.

J. Cimperman.

Petje je preimeniten dar božji. Kako revno in žalostno bi bilo človeško življenje brez tega daru! Vsaj si človek še nebeškega veselja brez petja angeljev ne more misliti. Pesem vneme in razveseli človeško srce, tolaži žalostne, daje pogum, oslajšuje naše delo in trud, nas vabi k pobožnosti, vzbuja v nas čut za prijateljstvo, domoljubje in sploh za vse, kar je dobro in lepo. V petju izrazimo, kar je nam z besedo nemogoče. Neskončno moder stvarnik pa je tudi zato umislil s tem darom tako bogatine v palačah, kakor revne v kočah. Kdor nima veselja nad petjem, znači hudobno srce. „Wo man singt, da lass' dich ruhig nieder; böse Menschen haben keine Lieder.“ Moč petja na odgojo in omiko človeštva spoznali so že starodavni narodi. Njih modrijani in učitelji so je vedno spodbujali k petju. Naš mili narod slovenski pa je tako nadarjen za petje, kakor morda malo drugih narodov; a tudi njegov jezik je kakor vstvarjen za-to. Slovenec pa tudi ljubi petje, in ni je najti dolinice, ne vasice, kjer bi se ne razlegale mile pesmi.

„Od snežnih planin

Do trtic dolin

Mile pesmice povsod pojo.

Slovene je rad vesel,

Kaj da bi ne pel?

Njemu pesmi iz srca teko.“

Bogat je naš narod v pesmih, a na šolskem polju imamo v tej zadevi še obilo dela.

Pa li ima petje tudi za ljudsko šolo kako vrednost? — Da, petje v ljudski šoli je take imenitnosti, da si šole brez petja še misliti ne morem. 'Le v isti šoli prebiva veselje in pravo življenje, kjer se tudi dobro poje. S kakim veseljem zapojejo učenci po dokončanem poduku svojo pesmico. Prezgodaj jim šola mine. Kakor bi popihnil zgine v vročih dnevih zaspanec iz šole, če učitelj zapazivši ga dá učencem vstati in veselo pesmico zapeti. Petje v šoli vzbuja, v učencih vse blage čute, ki sem jih že gori omenil. Razen tega pa ima ne mali vpljiv na telesni razvoj, kajti ono razvija naša govorila, je telovadba za prsi in pljuča. Tudi kot sredstvo za šolsko disciplino moramo petje omeniti. In ti, učitelj! ali morda ne bode tudi tebe razveselila lepa pesmica doneča iz mladih, nežnih prs? Ali ti ne bode pomagala pozabiti velikega truda in ti ga olajšala? Ali ne bode tudi tebi učilnica ljubša?

Dragi mi tovariši! poprimimo se toraj tega sredstva v omiki našega naroda z vso potrpežljivostjo, ljubeznijo, gorečnostjo!

Večje važnosti ko je predmet, tem večjo skrb in marljivost tudi zasluži in zahteva od učitelja. Dospевši na to polje, stopijo sledeča vprašanja pred me: Kedaj naj se s podukom začne. Kako in kaj naj se podučuje?

Kedaj naj se s podukom v petju začne, uči nas že narava sama. Goli tiček v gnjezdu posluša starčevo petje in komaj je zapustil svojo mehko posteljo, že skuša ponavljati slišano pesmico. Petelinčku še ni zrasel greben, a že ponosno zakliče svoj kikiriki. Otrok še ne zna govoriti, a peti že skuša. Petje spremlja človeka od zibeli do groba. S temi besedami hočem reči, da naj za petje že domača odgoja skrbi, ter naj se potem v šoli popeva od prvega do zadnjega šolskega dneva.

Kar se tiče metodike pri poduku v petju, veljajo pravila kakor pri drugih predmetih. Kakor nauk v pisanju in čitanju svoje predvaje zahteva, tako jih tirja tudi petje. Te pa se morajo vrstiti po starosti in zmožnosti učencev. Tedaj spada ta poduk v dva dela: 1. v elementarne vaje, 2. v pesmi. Učitelj mora te vaje sistematično urediti in jih s primernimi pesmami v zvezo spraviti. V to pa je treba, da se učitelj vestno pripravlja ter dobro premisli, kako bode te vaje začel, kako nadaljeval in končal. K elementarnim vajam spada: a) tonika v dur (Dreiklang), b) škala v dur, c) razločevanje nizkih, visokih, enakih, krepkih, rahlih glasov, d) razločevanje po stopnji višje, nižje in preskočivše višje, nižje, e) škala v mol, f) tonika v mol, g) dvoglasna škala, predno se vadi dvoglasno petje, in slednjič v šolah, kjer se poje po sekiricah: meritev in razložba oktave, velike kvinte, velike in male terce, velike in male sekunde, čiste kvarte.

Prej ko se začne pesem peti, se mora njen tekst učencem dobro razložiti ter se ga imajo učenci do zadnje kitice dobro na pamet naučiti. Ako hočemo res za poznejše življenje podučevati, se moramo tega pravila strogo držati.

Dostikrat imamo priliko opaziti, kako se godi, kadar je več ljudi vkup, ki bi radi peli. Petje se začne prav veselo, a že na konci prve kitice nekateri pevci besede zgubé, pri drugi pa petje že po pesku steče. K učenju teksta se ne porabi čas, ki je odmerjen za pevske vaje, ampak ure za čitanje.

K lepemu petju je neobhodno potrebno pravilno in razločno izgovarjanje. Učitelj naj za to skrbi. Izgovarjanje pri petju se pa od tega v govoru večkrat odločuje. Vokali dajo petju njegovo lepoto, konzonanti pa so temu nasprotni. Naš slovenski jezik zaradi tega ne pride ravno pogostoma v zadrego; kajti, če pogledamo naše pesmi, bomo hitro zapazili, da se zlogi končujejo večinoma na vokale. Kadar pa ni tako, tedaj se obdrži razločno izgovarjanje ter lepota petja s tem-le pravilom: Pri petju naj se vsaki zlog končuje z vokalom ter vzame sledeče konzonante k začetku sledečega zloga. Tedaj naj se pri sledeči pesmici izgovarja: „Ko po—mla—d se bli—ža, ja—z vrte—e sa— itd.

Po tem ko so se učenci tekst naučili, se učijo napev. To se zgodi po sekiricah, številkah ali pa le po posluhu, kar je vsled naših priprostih šolskih razmer najnavadnije. Ker se po naših šolah večinoma le po zadnjem načinu peti uči, in ker je posluh tudi pri prvih dveh načinih glavna stvar, hočem le o tem govoriti.

Učitelj poje prvo kitico; na to igra napev na goslih in sicer z zelo razločnim naglasom. Oboje zato, da dobijo učenci celotni vtis napeva. Pri tem si pa ima učitelj mučno tirjatev staviti, da se ja ne zagreši, kar tiče čistosti, ritmike, naglaševanja in izgovarjanja. Učitelj naj tedaj napev dobro poje in gode. Med tem otroci poslušajo. Mrmranje vmes se ne trpi. Sedaj bo treba, da učitelj napev v manjše muzikalične ostavke postavi, je vadi ter zopet zveže. Pri tem se pa mora paziti, da se muzikalični odstavki zokroglijo in da se tekst v svojih logičnih razmerah ne trpinči. Posamezni odstavki se pojo po učitelju. Učenci poslušajo. Na to se pozovejo k tihemu petju, med tem ko učitelj dotični odstavek na goslih igra. Vsaki pregrešek zoper čistost, ritmiko in naglasovanje se takoj popravi. Vsaki pridobljen odstavek se zveže s prejšnjim ter se pri tem vedno pazi na ritmiko. Ko so si učenci prvo kitico prisvojili, poje učitelj drugo, da učenci slišijo, kako se novi tekst k napevu razdeli. Na to se prva in druga kitica zvežete; pri tem se pa mora vrednost zadnjega tona v napevu ter morda tudi stanka (pause) skrbno respektovati. Tedaj ne poljubno držanje zadnjega tona in ne poljubni začetek druge kitice.

Po tem načinu se pridobijo in pojejo vse kitice. Pri vežbi posameznih odsavkov povzdiguje pazljivost ne malo, ako se pozovejo k petju deloma vsi, ali le deklice, dečki, učenci ene ali druge klopi, posamezni. To pripomore učitelju, da svoje učence dobro spoznava, njih zmožnost v petju; kajti tudi petje se mora vestno klasifikovati. Kadar učenci pesem dobro znajo, naj gode učitelj k njihovemu petju drugi glas; to je vabi k čistemu petju ter se ob enem tudi pripravlja na dvoglasno petje. K temu naj mi bo dovoljeno dostaviti popis pevske ure.

V šoli je popolni mir. — Na znano znamenje vstanejo učenci. — Ena prej omenjenih element. vaj je začetek (10 minut). — Pred vsako pesmico petje tonike in škele v dotičnem tonu. — Učitelj zagode začetek pesmi, ter vpraša učence, katera pesem se ima peti (vaja v posluhu). — Vprašanja o tekstu. — Petje cele pesmi. — Poprava, ako treba. — Poje se deloma stojé, deloma sedé, — vsi, — po oddelkih — posamezni. — V vsakem načinu pravilno držanje telesa: glavo pokonci, prsi ven. — V učilnici zdrav zrak.

Pevska ura naj ne sledi po južni, telovadbi ali po predmetu, v katerem so učenci mnogo govorili; najboljšje je po pisanju ali risanju.

Peti ne smejo: 1. hripavi, 2. kašljajoči, 3. ki svoj glas mutirajo. Včasih pa se izključijo od petja: 1. učenci brez muzik. posluha, 2. za kazni. Otroci 1., 2. in 3. točke se pa brez vsega posla tudi ne smejo pustiti; naj odgovarjajo na vprašanja kar zadane melodične razločke dvojnih glasov, naj ponavljajo tekst, ali pa naj dajejo z roko mer (takt) med tem, ko se poje.

V ljudski šoli se poje:

1. Narodne pesmi, h katerim prištevam tudi domljubne pesmi. 2. Cerkvene pesmi. 3. Šolske in telovadne posmi.

Ker današnja naloga zahteva, da se ozir jemlje na narodno, domoljubno in cerkveno pesem, hočem le o teh govoriti.

Narodna pesem je največje važnosti za pevski poduk v ljudski šoli. Nobene pesmi se učenci ne primejo tako hitro in lahko, nego narodne pesmi. Pred 10 leti sem imel šolo, v kateri se nikoli ni bilo popevalo. Otroci so bili tudi, kar muz. sluh zadane, tako slabi, da je neverjetno; vse vaje, in vsaka meni znana pesmica so bile bob v steno — — —

Treba je tedaj učitelju takih dobrih narodnih pesmi nabirati ter le najboljše za šolo porabiti; kajti za šolo je najboljše komaj dobro. Vrednost narodne pesmi se meri po njenej starosti, a za šolo pa se mora pri teh pesmih še na sledeče gledati:

1. Pesem mora biti v poetičnem obziru brez pogreškov. 2. Tekst naj jemlje ozir na starost in spol šol. mladeži. 3. Tekst naj jemlje ozir na življenje po šoli. 4. Tekst naj se ozira na življenje v naravi, posebno na letne čase. —

Pri napevu naj pa se gleda:

1. Napev ima biti dober, pravilen. 2. Naj se jemlje ozir a) na dolgost napeva, b) na melodično in ritmično težkočo.

Omenil sem prej, da je pesem neposredni izraz vzvišenega občutka. Eden izmed vzvišenih občutkov pa je domoljubje — narodni čut. Ljudska šola ima ta čut v mladeži buditi in krepčati. Kako bi le tedaj šola mogla v ta namen tako sredstvo, kakor je pesem, prezirati?! Kadar so šli stari narodi v boj, popevali so domoljubne pesmi; ž njimi so si dajali pogum, vzbujali ljubezen do domovine. Pesem jih je peljala do slave — zmage. Ljubezen do domovine pa ima svoj izvir v ljubezni do rojstvenega kraja, do materinega jezika. Ta ljubezen se razliva potem čez našo ožjo in širjo očetnjavo. Pesem, ki popeva lepoto našega rojstvenega kraja in naše domovine, ki popeva šege našega naroda, ki poveljuje njegove slavne čine in čine slavnih mož, ne bo mladina le rada v šoli pela, ampak vzela bo tako pesem s saboj v življenje. Da napravi domoljubna pesem neizbrisljivi vtis na mladino, treba je le učitelju skrbeti, da zadene pravi čas, kadar jo prednaša ali dá peti. Učitelj, ki se za zemljepisni ali zgodovinski nauk vestno pripravlja, ki skrbi, da seme ne bode padlo na skalovita tla, bode tudi pravi trenutek zadel za domoljubno pesem. Povdarjal sem že prej, da morajo učenci pred popevanjem tekst pesmi dobro umeti in na pamet znati. Brez vsega vpljiva pa bi bila domoljubna pesem, ako bi se to

opustilo. Zapopadek pesmi mora biti v srečo, ako hočemo, da bo donela iz sreče. Domoljubne pesmi naj se pojo stoje. Ljudska šola ima dalje nalogo vzbujati v mladini nabožni čut. Tudi pri tem ima pesem svoje pravo mesto. Šola naj tedaj jemlje tudi ozir na cerkveno petje ter goji le pesmi pravega cerkvenega duha. Na katerem stališču da je cerkveno petje v nekaterih krajih po deželi, je gotovo vsakemu znano. Pri službi božji se včasih slišijo pesmi, da se strokovnjaku lasje na kviško vzdigujejo. Tu se čujejo napitnice, poskakalke i. t. d. Slišal sem marijino pesem po napevu: „Ljubca moja, kaj si strila, da ti družga lj—, tantum ergo po napevu: „Tam za goro, zvezda sveti itd.

Dragi tovariši! kdo naj le temu v okom pride, nego li šola? Se vé, da šola tega kar na enkrat ne bode mogla odstraniti. A počasi in pri dobri volji bo učitelj tudi cerkveno petje zboljšal, posebno tedaj, ako je tudi organist, ali pa vsaj če pri šolarski meši petje svojih učencev z orgljami spremlja. „Česar se mlado dete privadi, tega se starček odvadil ne bo,“ pravi naš Slomšek, in to velja tudi tukaj. Ako bomo dobre cerkvene pesmi med mladino ukoreninili, bodo prišle te pesmi s časom med ves narod. Kako lepo je čuti, ako poje v cerkvi vse ljudstvo. Da se to doseže, mora šola največ pomagati. Od Šmohorovega društva izdana Cecilija nam to delo jako olajšuje.

Ljubi tovariši, ne vstrašimo se truda, delajmo in postavimo vse naše moči za omiko in blagor našega naroda. Obilni sad našega truda se bode kmali pokazal, in kakor se tič po perju in petju pozna, tako bode tudi šola v kratkem pokazala, koliko velja.

„Pomladanska“

Praktična obravnava te pesmi, število 72, „II. Berilo.“

1. Uvod.

Kateri letni čas je zdaj? Pomlad. Kedaj se začne? 21. sušca. Kako dolgo traja? Do 21. rožnika. Pomlad je najlepši letni čas. Katere cvetice se nam prikažejo spomladi po grobljah in travnikih? Beli zvončki, rumene trobentice in pozneje dišeče vijolice. Kaj poganjajo drevesa spomladi? Popke, iz katerih se prikaže listje in krasno cvetje. Kakšno odejo vidimo na travnikih, poljih in livadah? Zeleno. Katere ptice so se povratile, ko je nastopila vesela pomlad? Ptice selivke. Ptice selivke nam naznanjajo s svojim prihodom veselo pomlad. Imenuj nekatere! Lastovke, pasteričice, škrjančki in vesele kukavice itd.

Kaj slišimo iz mlak in močvirjev? Regljanje žab. Kaj šumi po cvetju in po cvetlicah? Marljive bučele in mnogovrstni žužki, ki srkajo sladčico. Kje igrajo otroci? Na zeleni trati. Kdo pa vabi otroke iz tesne izbe? Toplo solnce. Kako tedaj sije solnce spomladi? Topleje. Kakšni postajajo tedaj dnevi in kakšne noči? Dnevi se daljšajo in noči se krajšajo. Kaj in kje delajo kmetovalci? Kmetje so na polju, in orjejo, sejejo vlačijo. Kaj delajo pastirji? Pastirji pasejo

žvinco, ter si majijo piščali. Glejte! Ob času pomladi je cela narava živa in vesela, ter pokrita z novo, zeleno in pisano odejo.

Ponovi to R!

2. Učitelj pesem prečita.

3. Učenci beró pesem 2- do 3krat.

4. Učenci berejo posamezne kitice, učenik pa pojasnuje manj umljive besede ter sestavlja glavno misel vsake kitice, n. pr:

Beri prvo kitico J!

Kaj pomeni beseda „priroda“? Narava, natura, sploh vse, kar je Bog stvaril in kar vidimo krog sebe. Zakaj se pravi, da je priroda „spala“? Po zimi so bila drevesa gola, polja in travniki prazni; ljudje so pa bili v topli izbi. Po logih in gozdih je bilo vse tiho in mirno. Bučelice in druge drobne živalice so mirovale. Kaj lahko povemo namesto „zala pomlad“? Lepa, krasna vigred.

Misel prve kitice je:

Prijetna pomlad je prebudila vso naravo k novemu, veselemu življenju.

Ponovi K!

Čitaj drugo kitico S!

Kaj se pravi „okrog veselice nam delajo ptice“? Okoli nas nam pojejo ptice vesele pesmi ali ptice nam delajo sè svojim petjem kratek čas. Kaj se pravi „cvetice olepšajo vse“? Povsod je lepše, kjer so cvetlice.

Zapopadek druge kitice je:

Po logu in gaju prepevajo vesele ptice, po vrtih in travnikih pa cvetó krasne cvetlice.

Ponovi L!

Beri zadnjo kitico Ž!

Kaj se pravi „nebo nam pričuje“? Nebo nam naznanja, priča, kaže. Kaj pomeni beseda „oznanjuje“? Pravi, kaže. Kaj se pravi „kraljuje“? Vlada, gospodari, čuva. Kaj pa hočemo povedati z besedami: „v ljubezni čez nas“? Bog nas zelo ljubi, nas rad ima.

Misel zadnje kitice je:

Zemlja in nebo nam kažeta, da imamo ljubega Boga, kateri nas ljubi in prav po očetovsko za nas skrbi.

Ponovi J!

Ponovi misel prve, druge, zadnje kitice B! C! S!

5. Branje se ponavlja.

6. Pesem se memorira in recitira.

7. Naloge.

a) Napišite to pesem na pamet!

b) Napišite glavno misel vsake kitice!

c) Popis pomladi po sledečih besedah: Dnevi se daljšajo in noči krajšajo, solnce topleje sije. Tavniki zelenijo, zvončki in druge cvetice se prikažejo, dre-

vesa cvetijo, selivke dohajajo, žabe regljajo, bučelice brenčijo, žuželke šemé, otroci igrajo, kmetovalci so na polju, pastirji pasejo in piskajo, vse je živo in veselo.

Josip Lasbahar.

Drobtinice

za zgodovino slov. šolstva.

Matej Slekovec.

(Konec.)

V sredini divnih ljutomerskih goric, med zelenimi griči, na katerih najboljše vince zori, stoji nekoliko vzvišana cerkev sv. Miklavža, katero nemški red z duhovniki oskrbuje. Tje je koncem prejšnjega veka prišel za učitelja Velikonedeljčan Franc Peklar, ki je l. 1811. imel samo 26 učencev, da-si je v fari bilo 111 za šolo godnih otrok. Kakor obiskovanje šole, bila je tudi učilnica zelo slaba. Že večkrat imenovani naddekan Kellner našel je 25. avg. 1819 v šoli, ki je bila vseskozi nemška — 52 otrok. „Die Kinder“, — pravi poročilo, „lesen und schreiben deutsch leidentlich, verstehen aber kein Wort, was sie lesen und schreiben.“ O učitelju Peklarju zapisnik pohvalno omenja, da se pošteno obnaša. „Er macht einen guten Wirth und ist daher nüchtern und ein gesetzter Mann.“ Kot učitelj je kazal dobre zmožnosti in brez dvoma bi bil uspešno deloval, ko bi ne imel toliko vinogradov in njiv, a tako ga prevelike posvetne skrbi v podučevanju le motijo in večkrat zadržujejo.

Podučitelj Lah „gibt gute Hoffnung eines zukünftigen geschickten Lehrers“, — pravi zapisnik.

Dalje proti zahodu na precej visokem griču — so Svetinje, kjer je sekovski knezoškof 24. junija 1811 birmal 183 oseb. Farani so pri tej priložnosti vladiko prosili, naj bi blagovoljno ukrenil, da bi se pri Svetinjah učilnica postavila. Šolo bi obiskovalo najmanj 30 otrok, katere bi lahko podučeval mežnar Janez Šef, ki je skušnjo za učitelja z dobrim uspehom napravil. Nekaj časa je imel šolo v farovžu, poznej pa v majhni želariji. Ker pa je tej silen vihar l. 1819. odnesel streho, so jo podrli in na njenem mestu postavili učilnico.

Domovina znanih Sekolovcev je sv. Tomaž više Velike nedelje. Početek ove cerkve, ki je bila l. 1717. dozidana in dne 25. septembra 1742 od škofa Leopolda III. Ernesta grofa Firmian-a posvečena, je v marsikaterem oziru zanimiv. Potrebno svoto denarja je sporočil ormoški graščak Franc Anton baron Petthe iz hvaležnosti, da so mu tamošnji prebivalci bili l. 1708. pred Kruci oteli življenje, kraj za cerkvo pa je po dolgotrajnih in strastnih prepirih med velikonedeljskim in malonedeljskim župnikom odločila posebna komisija, — ne sicer ondi, kjer so se po mnenju Malonedeljčanov videle večkrat čudežne prikazni, ampak v Kostanjovju, v obsegu velikonedeljske župnije.

Prvi sled o šoli pri sv. Tomažu najdemo v tamošnji mrtvaški knjigi. Ta namreč poroča, da je dne 4. junija 1775 strela ubila 25letno učiteljico Anoroj. Pukel, ki je nevihti zvonila.

Zapisnik škofovega obiskovanja od l. 1811., ko je pri sv. Tomažu bilo dne 28. junija birmanih 198 oseb, pravi, da je ondi od l. 1806. učiteljeval Jurij Kolenc, iz Rogatec doma. Obiskovanje šole je bilo zelo slabo; omenjenega leta našteva zapisnik samo 17 učencev. L. 1819., ko je prišel dekan Kellner, je že bolje bilo; — pri skušnji dne 11. avg. je bilo 95 otrok. O učitelju Kolencu poroča škofijstvu celo kratko: „Er könnte fleissiger sein.“

Prostorna učilnica bila je l. 1828. postavljena najbolj vsled prizadevanja že imenovanega Petra Poliča, ki je takrat ondi župnikoval.

Pomaknivši se dalje proti Ptuj u dospemo na Polenšak. Ondi je l. 1819. učiteljeval Boštjan Košar, o katerem zapisnik pravi, da je bil človek in učitelj, kakoršnjih bi bilo želeli — „omni exemptione major“ — ki ima vse dobre učitelju potrebne lastnosti.

Kako uro od Polenšaka proti zahodu je sv. Lovrenc v Slov. goricah, ki se že v neki listini od l. 1322. omenja.¹⁾ Sedanj o cerkev je posvetil lavantinski škof Filip dne 29. oktobra 1535, in kakor je iz raznih zapisnikov razvidno, bila je ondi že početkom 16. stoletja samostalna duhovnja.

Izmed učiteljev, ki so tam službovali, znan nam je le Jožef Štuhec. Rojen l. 1777. pri sv. Juriju na Ščavnici prišel je k sv. Lovrencu koncem 18. veka. L. 1811., ko je dne 1. julija škof birmal ondi 317 oseb, imel je 35 učencev. Naddekan K. J. Kellner ga v svojem poročilu od l. 1816. nikakor ne hvali; imenuje ga „der nachlässige, pflichtvergessene Lehrer Stuchetz, der die nöthigen Kenntnisse durch sein vieljähriges Nichtsthun ganz vergessen hat“. in pravi, da je mesto njega kaplan Franc Cvetko šolo imel.

Sedaj me pa spremljaj mimo Dornove čez Borovce k sv. Marku, kjer je bila l. 1789. župnija ustanovljena. Ondi je l. 1810. začel učiteljevati Blaž Dominkuš, ki je o priliki škofovega obiskovanja l. 1811. imel v vsakdanji šoli 31, v nedeljski pa 95 učencev. Naddekan Kellner v svojem poročilu od l. 1812. markovsko šolo zelo hvali in naravnost trdi, da je bila najboljša v dekaniji. Ko je prišel nedeljske šole vizitirat, našel je 99 učencev in med temi zakonske žene in može, kateri se niso sramovali sedeti z lastnimi otroci v eni in isti šolski klopi.

Njegova soproga Ana, roj. Zimmermann stanovala je večidel pri svojih stariših v ptujskem predmestju, kjer mu je porodila sledeče otroke, ki so bili v Ptuj u krščeni:

1813 29. junija popoldne Blaža; 1814 6. junija ob 1/2 11 dopoldne Antona Padv.; 1815 20. julija ob 1/2 12 v noči pa Rajmunda. Sleđnji je postal učitelj in živi sedaj v pokoju pri sv. Antonu v Sl. gor., kjer je bil več let nadučitelj.

Blaž Dominkuš je učiteljeval poznej pri sv. Križu više Ljutomera, kjer mu je bil rojen sin Janez, ki je postal c. kr. profesor.

Leta 1820. imenuje se pri sv. Marku učitelj Jakob Majhenič.

Preden pa svoje potovanje dokončamo, oglasimo se še enkrat v ptujskem predmestju pri cerkvi sv. Ožbalda, ki zaradi svoje visoke starosti pač zasluži, da še nekatere drobtinice iz njene preteklosti tukaj dostavimo. Prvotna cerkev

¹⁾ Deželni arkiv štev. 1909 d.

je bila že v 9. stoletju postavljena in se v starih listinah večkrat omenja. Tako n. pr. v listini dani dne 27. marca 1321 v Brežah na Koroškem.¹⁾

Ker so jo l. 1532. bili Turki oskrunili in precej poškodovali, bila je obnovljena in potem 28. okt. 1535 od lavantinskega škofa Filipa Rennerja posvečena. Poznej je bila župnijska cerkev do l. 1789., ko je vsled nove razdelitve far ova župnija prenehala.

Izmed učiteljev so nam iz tamošnjih matrik znani ti-le:

Franc Anton K r e p e k. Soproga Ana Marija Trunk mu je 27. nov. 1730 rodila Ferdinanda Engelberta.

Andrej R a j š p, kateremu je soproga Urša Bernekariča rodila 1739 27. avgusta ob 1 v noči Janeza Antona, 1740 29. decembra ob 2 v noči Andreja, 1742 1. marca ob 7 zaran Jožefa in 1743 20. septembra ob 1 v noči Uršo.

Janez Mihael Ganster; žena Liza je 5. marca 1747 rodila hčerko Marijo Ano.

Janez Jurij Robenedl, podpisan kot starašina 15. junija 1753.

Andrej Markovič je 18. okt. 1762 vzel v zakon Marijo Babič, kuharico v farovžu.

Jurij Krejač. Bil je sin Matjaša Krejača, kmeta pri sv. Ropertu ter je 10. febr. 1772 vzel v zakon Ano, rajnega Avgusta Radečija hčer. Ta mu je porodila.

1773 12. marca Katarino Jožefo, 1775 2. februv. Antona Ignaca, 1777 15. jul. Henrika Ignaca in 1789 6. junija Janeza Kerst.

L. 1785. mu je pri podučevanju pomagal Jožef Holz. Jurij Krejač je umrl za legarjem 2. junija 1809. Njegov naslednik je bil Martin Klojčnik, ki se je 13. januarja 1801 podpisal kot boter v krstno knjigo s pristavkom: „Schulmeister bei St. Peter und Paul.“

Sedaj pa končamo z odkritosrčno željo, da bi ove drobtinice služile v prosep narodnega šolstva in naše še precej zanemarjene domače zgodovine. In ako bodo ta svoj namen količkaj dosegle, bil bi obilno poplačan trud, ki smo ga z mudnim nabiranjem imeli.

Vse za vero in domovino!

Slovenskomu pučkemu učiteljstvu.

Gospodo i braćo! Mi pučki učitelji u trojednoj kraljevini odlučismo, da si u našem bijelom Zagrebu sagrađimo svoj posebni dom. U tom domu bit će smještene pisarne naših učiteljskih društava (Zadruga, pedagoškoga Sбора. Saveza), središnja pedagoška knjižnica, pedagoški muzej, dvorana za skupštine i više uređenih soba, gdje će učitelji, koji su uplatili barem 10 for., došavši u Zagreb, besplatno odsjedati moći.

¹⁾ Pettenegg, Die Urkunden des Deutsch-Ordens-Centralarchives, I. 261.

Da se ta zamisao što dostojnije izvede, to je „Savez hrv. učiteljskih društava“ izhodio dozvolu u kr. financijalnoga ministarstva, da prirediti može stvarnu lutriju od 100.000 srećaka po 30 novč. Povoljan uspjeh te lutrije do-
prinjet će puno, da se ta gradnja što ljepšom izvede. I čim ona ljepšom bude, tim će to dičnije biti ne samo po pučko učiteljstvo hrvatsko, nego i po učiteljstvo inih slavenskih grana, na koliko bi taj dom bio plodom međusobne bratske pripomoći. Mi smo naime pučki učitelji pojedinih slavenskih grana — osobito južnih Slavena — preveć malobrojni, da bi svaki za sebe šta znamenita izvesti mogli. Zato nama i ne preostaje drugo, nego da se među sobom pod-
pomažemo, barem u većim preduzećima. Osobito smo na to upućeni mi učitelji hrvatski, srbski i slovenski, jer smo tek u zajednici kadri, da izvedemo sibiljam šta dična, a inače ne. Tek svi skupa možemo se barem danjekle natječati sa kud i kamo mnogobrojnijim učiteljstvom drugih susjednih naroda na polju pe-
dagoškoga rada.

Gojeći nadu, da će o tome osvjedočeni biti i slovenski svjestni učitelji, evo se mi k njima kao susjedima svojim i najbližim srodnicima obraćamo s tom molbom, da nas podpomognu u razpačavanju srećaka rečene lutrije za naš hrvatski učiteljski dom. Mi ćemo, naime stanovitoj gospodi dostaviti po neki broj tih srećaka; a nje molimo, neka bi uznastojali, da ih razprodadu u svojoj okolici, te onda dotični iznosak u svoje vrijeme pripošalju središnjemu odboru.

Ovaj se odbor za stalno nada, da se slovensko pučko učiteljstvo neće oglušiti ovoj bratskoj molbi hrvatskoga pučkoga učiteljstva, isto tako kao što se oglušilo nebi ni njemu hrvatsko učiteljstvo, kad bi mu uztrebalo njegove pomoći, da izvede što god zamašnjega za probitak i napredak svojega stališa. Hrvatsko je učiteljstvo rada i želi, da njegov dom nebi bio samo hram njegove svijesti, nego i hram bratinske ljubavi izmedju učiteljstva hrvatskoga i učiteljstva slovenskoga, pa i osnovni kamen za dalnji zajednički rad na polju narodnoga uzgoja i narodne obrazovanosti. Da, mi želimo, da u tom hramu svoj u svojemu podjednako se osjećao bude uz hrvatskoga učitelja i njegov srodnik slovenski pučki učitelj. U to ime bratski pozdrav!

Središnji odbor „Saveza hrvat. učiteljskih društava“.

U Zagrebu koncem travnja 1887.

Predsjednik:

Iv. Filipović.

Tajnik:

Gjuro Kuten.

Listek.

Telovadna društva v slovanskih deželah.

Poljski spisal Jos. Balaban.

Vek XIX. je vek razvoja znanosti in umetnosti. Kamorkoli se obrnemo, opazujemo velikanski napredek. Vse hiti z naglimi koraki k čedalje večji popolnosti, in zbog tega je boj za bitnost čedalje težavniši. Za kar je nekedaj bilo treba stoletij, zato dandanes zahtuje eno, ali dvoje desetletje. Ta urni napredek, da-si tudi nas približuje velikansko k čedalje večji popolnosti, ima

vendar to temno stran, da izčrpuje iz nas veliko bolj naglo moč eneržije, ter prikrajšuje človeško življenje. Čedalje, manj se čuje o visoki starosti in kar je bilo v XVIII. in v začetku XIX. stoletja tako rekoč običajno, doživeti namreč do sto let, to postaja čedalje redkejšo.

Statistiki vsako leto trdijo, da visoka starost zmanjšuje se v meri napredka omike. Stopinja omike si je nasprotna z starostjo, ali jasnejše rečeno, za kolikor se kateri kraj povznese višje v svojej omiki, za toliko tudi dolgotrajnost življenja posameznikov postaja krajša. Še pred nedavnim so računili poprečno starost posameznika na 50, dočim je upadla ta številka sedaj na 40 let.

Napredka, oprtega na človeški razum, nič zadrževati ne zamore in kakor vidimo tudi umrljivosti ne. Pri sedanjem razvoju raznovrstnih umetelnosti požira zanimanje življenja moči v človeku tako, da si ta nehoté s prenapetim delom skrajšuje življenje. Koliko uže ljudi delavnih, ljudi krepkega značaja, je v neizmerno izgubo za napredek in omiko prezgodaj se vleglo v grob in to zaradi tega, ker so prevneto težili k smotru, katerega so si doseči naložili. Marsikateri od njih, delajoč vztrajno, toda počasneje, izvršil bi bil še kaj več in tako še človeštvu bolj koristil.

V tem pa delo človeštva neprenehoma napreduje. Strok vsakovrstnih umetelnosti se nahaja čedalje več in kot posledice temu, želje posameznikov, imevajočih pretenzijo (težnjo) po razumnosti, se čedalje povečajo. Tudi šolskih predmetov je čedalje več, in človek, hoteč se vzdržati na stališču umetelnosti in napredka, mora se jih poprijeti s čedalje večo eneržijo in neprestano več časa posvečevati uku, da zadostuje časovnim zahtevam. Uže samo to napenjanje v pridobivanju potrebnih znanostij in dolgi čas, koji to napenjanje traja, je v takej meri vzrok skrajševanju življenja.

Eden del priprave za življenje je šola, drugi pa praksa v odbranej stroki, ali uporaba pridobljenega teoretičnega znanja v praktičnem življenju. Oboje pa tvori to, kar imenujemo odgojo. Človek tako odgojen, je stoprav sposoben prevzeti stališča v sredi sedanje družtenosti. V naših okoliščinah je potrebno najmanj 20 let, da se zamore pridobiti ena in druga odgoja. 20 let! dela uka, preskušanj vsakorsnih vrst, mar to ni dosti nad človeške moči? Naravnost polovico življenja je treba prebiti v kakoršnem bodi težavnem delu, da se v drugej polovici zamore živeti! Nič čuda toraj, da jih komaj tretjina dospé do 25 let življenja in pesnik tolaži nas, govoreč:

„Srečen tud' je ta, ki je pal sredi tira.“

Toraj sredi teženj veka, sredi iznajdeb olajšujočih življenje, pa obtežujočih pridobitev pogojev življenja, pozabil je človek popolnem na svoje telo, svoje zdravje tako daleč, da ga more stoprav narava sama siloma opomniti na njej pripadajoča prava. Kratkost življenja, kakoršna je zavlada med civilizovanimi ljudmi, obrnila je ná-se pozor misliteljev, ki so prišli k prepričanju, da dalje tako iti ne zamore, da mora pri odgoji poleg duševnega razvoja korakati vstrie tudi razvoj telesa, da med temi smerami v odgoji mora biti konečno ravnotežje, ker drugače slikan svet pride v nič. Učiti se za to, da bi presiljajoč si moči ne imel jih za povžitek pridelanega kosea kruha, to bi bila strašna ironija življenja. Istina, tako slabo sicer še ni, pa v kratkem bi zamoglo tako biti. Na vsakoršni način pa se slaba godi v tem obziru. In razsvetleni razumniki, katerim človeški blagor resnično na srečo leži, zahtevajo poprave v odgoji. In sprožilo se je geslo: Odgojevati tako, da se požlahtnuje razum in telo. Dandanes se v zdravej družbi le tak gojenec imenuje dobro odgojen, kateri je poleg obilnega znanja tudi telesno zdrav. „V zdravem telesu biva zdrava duša“, govorili so že starodavni modrijani in sedanja pedagogika mora se povrniti k tej osnovi, kajti po njej teži tudi človeštvo. Tako je toraj navstal nauk, kateri se imenuje telovadba (gimnastika).

Temu nauku se posvečuje izmed vseh dežel slovanskih največ pozornosti v Českej.

Zavodi telovadnih društev, tako imenovanih „Jednot sokolskih“, postali so dandanes tako rekoč neizgibno potrebni. V takošnih „jednotah“ zbirajo se mladi, odrasli in stari raznih stanov, da bi zvečer po celodnevem delu svoje telo okrepčali. Uradnik, sklonjen nad pisno mizo, kupec, zvijajoč se po štacunah, rokodelce, fizično težko robotajoč, učitelj, utrujen po pouku v šolskih urah, vse to, ko se približuje ura vaj, hiti v jednoto, da bi tam sredi živo se glasečih povelj, veselja tovarišev in urno vršečih se pregibov pozabil na skrbi vsakdanjega življenja. Na takošen način vežbajoč telo, počiva duh. In ura, tako koristno prebita, dodaje vnovič svežnosti razumu in takošen sokol, povrnivši se v večernej uri domu, pozdravlja s prijaznim licem, z smehom na ustnah, zdrav in čvrst rodbino in tako pokrepčan poda se k okrepčilnemu počitku.

Vzemši z glavnega stališča, takošne jednote sokolske ne pripomagajo samo k vzdržanja telesa v primernem stanju, marveč, kar je še važnejše, tvorijo tudi jedno celokupnost misli, s kratka, tvorijo ognjišča, kjer se ljudje raznih strok in stališč, razne izobrazbe, čutijo enako bratje sokolci. Tako toraj naši brati Čehi delajo tudi duševno, ne pozabljajoč telesa.

Takošnih jednot je sedaj v Českej ... 107

„ „ „ „ v Moravskej 19

skupaj 126

Najstarejše jednote bile so osnovane l. 1862. in bilo jih je 11 v naslednjih mestih: Mladej Boleslavi, Železnim Brodu, Kraljevskem dvoru, Jaromiru, Jičinu, Kolinu, Kutnej Gori, Novej Paki, Pragi, Přebrami, Brnu na Moravskem. Od l. 1832 do 1886 osnovalo se je 115 jednot. Da bi se podalo ogledalo razvoja jednot, podajam tukaj nasledenjo tablico v pregled:

L. 1865 bilo je jednot 20 z 1.949 udi,

„ 1885 „ „ „ 137 z 17.424 „

Učiteljev telovadbe vkvarjalo se je v teh jednotah:

L. 1865 . . . 63

„ 1885 . . . 416

Na Dunaju nahaja se tudi česko telovadno društvo nazvano „Videnski Sokol“, osnovano l. 1867. ter je kakor vidimo jedno od starejših sokolskih društev. Ta sokol ima 164 udov, katere uri 9 učiteljev, ter ima 2403 gld. 55 kr. premoženja.

V Hrvaškej v Zagrebu je „Hrvatski Sokol“, osnovan l. 1874, ki ima 970 udov in 10 učiteljev. Letni dohodki iznašajo 2000 gld.; stavba stane 43.000 gld. in v gotovini ima društvo 1500 gld. — Na Kranjskem je v Ljubljani „Ljublj. Sokol“, osnovan l. 1863, toraj jeden od starejših društev. Udov ima 358, 5 učit. in 2000 gld. premoženja. — V Primorju v Trstu je „Tržaški Sokol“ osnovan l. 1882. z 255 udi in 1550 gld. premoženja. Poleg tega je še na Štirnskem v Mozirju tako imenovani „Savinjski Sokol“ in v Bolgariji sokolsko društvo v Srèdeu (Sofiji).

A na Poljskem.

Tukaj se še-le začenjajo napor v tej stroki. Toda žal! kakor pri vsem, tako se tudi v tej stvari le okorno napreduje. Prvi korak je napravil Levov. Znašli so se tam ljudje, ki so prvi razumeli velik prospeh telovadnih društev. Pri nas bilo je treba tako močnega poboja, kakoršen nas je zadel l. 1863. in to trohico svobode, dane nam po konstituciji, da se inicijativa in začetek stori. Vzemši si v vzgled brate Čeha in porazumevši pravilo „krepak duh v krepkem telesu“, je v sredi potrlih misli nekoliko ljudi dobre volje v l. 1867. pod nazorom neutrujenega ravnatelja, Ivana Dobrzanskega, osnovalo prvo telovadno društvo pod naslovom „Sokol“. Novo to društvo gimnastično borilo se je dolga leta z ravnodušnostjo občinstva: danes pa mu je obstanek zagotovljen; toda za to bilo je vsekako treba 15 let vztrajnega in žuljevega dela. Tako je toraj vztrajno delo premagalo ravnodušnost i apatijo. Z zgodovino tega društva stojé v ozkej zvezi takošna imena, kakor čg. Dobrzanski, čg. Żulinski, Durski

in drugi. Vsa čast njim! Ti možje so z neumorno skrbljivostjo kretali se okoli razvoja telovadbe. Dolgo časa so čakali, jeli tudi provincija, a zlasti znamenitejša mesta v deželi ne posnemajo njih vzgledov, pa skoraj tega niso dočakati zamogli; sklenili so toraj izdajati časopis: „Przewodnik gymnastyczny“, v namen popularizovanja misli, v katere imenu so se sami tako vztrajno borili. Ta časopis izhaja uže od l. 1881., je s poznanjem zadane si stvari izvrstno uredovan, in je mnogo storil za probujno misli in prospeh te stroke. V starodavnem Krakovu ni znašel se nobeden, ki bi bil to misel sprožil in potrudil se z osnovo društva; še-le sramota, katera nas je prevzela pri pogledu k nam prihitelih Sokolov českih v vel. srpanu, l. 1884., je prevzročila, da so se tudi tam znašli ljudje, kateri uporabivši zanimanje, izrekli so svoje misli o osnovi tolovadnega društva. Društvo tam se je osnovalo l. 1885.

Levovski „Sokol“ šteje 9 podružnic in sicer: v Tarnovu, Rzešovu, Tarnopolu, Kolomiji, Stanislavu, Przemyslu, Novim Sanču, Vadovicah in Brodah; dalje samostojno obstoji društvo „Sokol“ v Krakovu. Skupaj imajo toraj Polaci danes v Galiciji 11 telovadnih društev.

Poleg tega učé se telovadbe v „Sokolu“ tudi učenci ljudskih šol in sicer v Levovu, Tarnopolu, Przemyslu in Krakovu.

Tečaj telovadbe za ženske obstoji samo v Levovu, katerega obiskuje 34 žensk. V levovske učiteljske pripravnice obstoji takisto telovadni kurz za učitelje, kakor tudi komisija, izpraševajoča in poskušujoča kandidate za učitelje višjih šol. V namen pospeševanja razvoja telovadnih društev po deželi, kakor tudi občnih zanimovalcev za telovadbo, izdava levovsko društvo časopis „Przewodnik gymnastyczny“; v namen obveseljenja društvenega življenja v društvu pak so osnovani pevski zbori. Takošni zbori se nahajajo v Levovu, Tarnovu in Krakovu. Krakovsko društvo uči telovadbo tudi učence kmetijske šole v Črnohovu.

Vzdrževanje društva v mestih po deželi je dosti težavno, odvisno pred vsem o pokrajinskih razmer in okoliščin in to zaradi tega, ker društvo takošne stroke potrebuje dvorane in potrebnih priprav; takošnih dvoran po mestih pa je malo in skoraj nikjer ne ugajajo svojemu smotru, to je težava, katera navadno delo ovira; druga pa je ta, da se morajo društva te stroke boriti z ravnodušnostjo razumnistva in z nerazumelostjo reči. Vsa osnovana društva so razumela popolnem te težave in katero si hoče osnovati obstojnejši temelj, trudi se za glavnico na zidanje tolovadne dvorane.

Jako zanimljivi bo pregled tablice, ki jo nižje padavam in katera pokazuje stanje teh glavníc.

Glavnico za zidanje dvoran imajo naslednje podružnice in društva:

Levov	72.450 gld. — kr.
Tarnov	1.436 „ — „
Tarnopol	41 „ 02 „
Kolomyja	10 „ — „
Przemysl	100 „ — „
Krakov (dar dra Krovčinskega)	100 „ — „
skupaj 74.137 gld. 02 kr.	

Razun Levova se je jedino Tarnov razvil toliko, da zamore pokazati značnejši znesek na ta smoter namenjen; druge so še-le začele doneske zbirati.

V Velikej kneževini Poznanskej se poleg tako težavnega položaja naših rojakov tudi gibljejo. Doslej so osnovana tam četiri društva: v Inowroclavu, Bydogošču, Poznaniu in Samotulah; ravnokar pa se snuje „Sokol“ tudi v Gneźnu. Dat o razvoju teh pa ne posedam.

V Varšavi se tudi delajo priprave. Da bi dal Bog, da bi se uresničile! Omeniti je vsekako treba, da prestolnica Poljske ne spi in če tudi še javnega društva nima, posedajo vendar odgojevalni zavodi tamkaj dvorane in telovadne priprave.

Da bi stvar dopopolnil in skoučal, sestavi sem nižje še jedno tablico v pregled: tablico vseh telovadnih društev po slovanskih deželah.

	društev	udov *	gid. dohodkov	učiteljev
Česka z Moravsko	120	17.424	344.951	416
Dunaj (slovanski)	1	164	2.403	9
Hrvatska	1	970	2.000	10
Kranjsko	1	358	2.000	5
Primorje	1	235	1.550	—
Galicija	11	1.766	74.137	39
Vel. knež. Poznanjska	4	—	—	—

Čehi nastopajo najpogumnejše. Ni jim niti primere v drugih slovanskih narodih. Zlasti mi jako slabo vzgledamo v primeru s Čehi. Toda početek je storjen; samo vztrajnosti! in Bog bo dal, da bo tudi pri nas boljše. Delujmo vnetejše v tej zadevi, da popravimo zdravje in fizične moči, kajti v tem obziru je dosti žalostno pri nas. Toda namesto besed naj raje govoré številke, ko jih je prof. Zych v Przemyslu navel pri predavanju. Na 1000 v Avstriji v vojaščino vpisanih biva sposobnih 271 Mažarov, 208 Nemcev, 171 Rusinov in samo 102 Poljakov!

Po „Szkoly“ prevel —kl—.

Dopisi.

Maribor. (Preskušnje sposobnosti v prvem letošnjem obroku meseca majnika.) K izpitu se je predpisanim potem oglasilo zavsema 14 kandidatov in sicer: 10 za ljudske šole (7 z nemškim in slovenskim, 3 z nemškim učn. jezikom); 2 za meščanske šole iz jezikovno-historične skupine, (1 z nemšk. in slov., 1 z nemškim učn. jezikom). 2 k dopolnilnemu izpitu, 1 iz slov. jezika, 1 iz veronauka. Pismene preskušnje so se pričele v četrtek 5. t. m. in so trajale 3 dni. Ustmeni izpiti, izjemši izpita iz veronauka, kateri se je vršil v soboto 7., so 9., 10., 11. in 12. t. m.

Kandidatje so razpravljali ta-le vprašanja:

A. Meščanske šole:

1. Pedagogika: 1) Nemško. a) *Wie ist der Ehrtrieb in der Erziehung zu leiten und zu pflegen?* b) *Die geschichtliche Entwicklung des Grundsatzes: Der Unterricht sei naturgemäss.* c) *Die Definition; Arten derselben und die Anforderung an eine richtige Definition.*

2) Slovensko: Kaj je navada? Kak pomen ima navada za odgojo? Kako se ima odgojitelj na navado ozirati?

2. Zemljepis: a) *Das wissenschaftlichste über die Planeten.* b) *Oro- und Hydrographie Ungarns mit Kartenskizze.* (Die erste Frage ist von dem Candidaten für slov. Unterrichtssprache in dieser auszuarbeiten.)

3. Zgodovina: *Vergleich der Culturbestrebungen Carl IV. u. Rudolf IV.*

4. Nemški učni jezik: *Die Bedeutung Grillparzers als österreichischer Dichter und Patriot.*

5. Slovenski jezik: a) Anton Martin Slomšek kot pedagog. Njegovo pedagoško delovanje naj se oceni. b) O rabi svojilnega roditelja o slovenščini.

B. Ljudske šole:

1. Nemški jezik: *Nach welchen Grundsätzen ist bei der Ertheilung der häuslichen Aufgaben zu verfahren?*

2. Slovenščina: Kdo naj je odgojitelj? Kake lastnosti mora odgojitelj imeti?

3. Računanje v zvezi z geom. oblikoslovjem: a) *A hat bisher seine Erzeugnisse zu 6 fl. 50 kr. pr. Stück verkauft; wie theuer wird*

er das Stück verkaufen, wenn er den Preis um 4% erhöht? (Nach den verschiedensten möglichen Methoden aufzulösen. Welche von diesen Methoden empfiehlt sich für's praktische Rechnen am meisten?)

b) Ein Herr versprach seinem Diener jährlich ein Kleid und 90 fl. Lohn; nach 2 Monaten wird der Diener entlassen und erhält das Kleid; wie theuer wurde ihm dieses angerechnet? (Nach der Schlussrechnung, wobei die Schlüsse in Worten anzuführen sind. Die Slovenen slovenisch)

c) Wie schwer ist ein prismatischer Block von Mahagoni von 2·75m Länge, 0·35m Breite und 2·25m Dicke, wenn 1m³ 1·250t wiegt? Was kostet dieser Block, wenn 1 kg mit 15 kr. bezahlt wird?

4. Iz realnih predmetov: a) Die Bewohner der Erde. b) Die Helden Oesterreichs im Kampfe mit Napoleon I. c) Die physikalischen Eigenschaften des Wassers und die Bedeutung desselben im Haushalte der Natur. (Diese Frage in slovenischer Sprache von den Candidaten für slov. Unterrichtssprache.)

Sv. Janž na dr. polji, 7. den maja 1887. Učiteljsko društvo ptujsko združeno z ormoškimi naredilo je letošnji svoj „majalis“ 4. dne meseca maja k sv. Marjeti pod Ptujem. Obnesel se je pa letošnji izlet takó vrlo, da sigurno ne bode odveč, ako se o njem nekoliko obširneje izjavim. Uže vreme je ugajalo takó, da se boljsega niti nadejati ni bilo možno, premda je neka neznatna meglica neutegoma preplašila nekoliko strahopetcev, — ka-li? Prišedši uže prav zgodaj v obližje sv. Marjete iznenadjen bil sem nemalo, opazivši iz daljave živobarvnih barjakov, ki so plapolali iznad šolskega, kakor iznad poslopja gosp. Mikl-novega. Precejšna množica kmetskega ljudstva vrela je k cerkvi, povdarjajoč, da „imajo denes školniki svojo žegnanje“, na kar jo je tamošnja gospoda vsekako uže prej opozorila! Da-si je bila božja služba še le na 11. uro napovedana, vendar se je zbralo znatno število naroda, kar se pa pri tolikih opravilih v tem času nikakor ni pričakovalo.

Bila še je jedva 9. ura in vže so prihajali od raznih strani povabljeni gostje, kakor i učitelji, deloma na vozovih, deloma pa peš. Nekaj izmed teh pripeljalo se je tudi po železnici. Ob 11. uri napotimo se k božji službi, katero je celebriral prijateljski nam domači gosp. župnik V. Trstenjak. Med sv. mašo zapeli smo priljubljeno nam „Miklošičevo“ mašo, a vmes so grmeli možnarji, katerim je domače učiteljstvo na lastne stroške oskrbelo potrebnega streljiva. Po završenej božjej službi napotimo se v okusno-ozaljšano šolsko poslopje, kjer nam je pred uhodom poklonila hčerka domačega g. zdravnika ličnih cimerjev, češ da i mi bodimo dekorirani, kakor je dekorirano poslopje, koje nas je vsprejelo v svoje prostore. Baš ob 12. uri zbrali smo se in gosp. načelnik ptujskega učitelj. društva otvoril je zborovanje s primernim nagovorom, pozdravivši prisotnike, osobito prijateljske nam goste izmed neučiteljev, z navdušenim „Dobro došli“ ter spomnivši se i vznosito najvišjega nam pokrovitelja in dobrotca Njih Veličanstva, presvitlega cesarja Fran-Josipa, na kar so prisotniki odgovorili s trikratnim navdušenim „Živili“, ter zapeli s krepkim glasom milo nam „cesarsko pesen“. — Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnje seje prečita se dopis g. Kelca, ki društvo iskreno pozdravlja, kar se z navdušenjem sprejme.

G. Porekar poroča o nekem nanj adresovanem dopisu, v kojem se nasvetuje, da naj se učiteljsko društvo ptujsko osobito pokloni veleslav. g. Jan Legu v Pragi za njegovo prijaznost in požrtvovalnost do slovenskega naroda, koje je imenovani slavljeneč uže vnovič pokazal s tem, da je določil iz lastnega imetka lepó nagrado unemu pisatelju, koji v slovenskem jeziku spiše mladini prav primerno povest, o čem je tudi „Popotnik“ v 7. letošnjeji številki prinesel poziv. Prisotniki so se strinjali popolnoma z njegovim nasvetom, ter zajedno sklenili, naj to g. Porekar pismeno v imenu društva oskrbi! Bog!!

Za tem nam javlja g. načelnik izjavo č. gosp. župnika, da isti ni voljan sprejeti nobene svota za služeno božjo službo, nego želi, da naj se dotična nabrana svota odpošlje društvu sv. Cirila in Metoda! Slava!!

G. Weinhardt, učitelj domačin, nastopil je sedaj ter nam v prav jezgrovitih potezah naslikal župnijo sv. Marjete, navajajoč tako natančnih podatkov in sicer brez vsakih pismenih biležk, da smo res strmeli nad trudom, kojega je brez dvoma imel, prej nego nas je iznenadil s takó uspešnim umotvorom. Prisotniki so pa tudi sijajno priznali njegov trud z gromovitim ploskanjem, a jaz sem še mislil na tihem, češ, tega bi pa sigurno vsi radi še prav mnogokrat slišali! Kaj ne? (Konec sledi.)

Novice in razne stvari.

[Naučeno ministerstvo] je baje opustilo misel, da bi se na gimnazijah osnoval 9. razred. Učni red se bode pa tako premenil, da se nekateri predmeti ne bodo po dvakrat poučevali, kakor se sedaj godi, ko se ista stvar na nižji gimnaziji bolj elementarno, na višjej pa temeljiteje poučuje. Zalaganje šolskih knjig za srednje šole bode nekda prevzela c. kr. založba šolskih knjig.

[Hrvatski učiteljski dom.] Uže večkrat smo č. „Popotn.“ bralce opozarjali, kako vrlo napredujejo priprave za „učiteljski dom“, kojega v Zagrebu snujejo naši bratje, hrvatski učitelji. Da še te priprave niso dovršene priča nam dotični poziv „središnjega odbora“ do slov. ljudsk. učiteljstva v današnji številki, na kojega nujno opozarjamo vse tovariše, ki vedó ceniti vrednost prave učiteljske vzajemnosti. Tudi mi upamo, da se bode zavedno slovensko učiteljstvo djansko vdeležilo obče koristnega podjetja, h kateremu nas vabijo naši hrvatski bratje. — Sežimo vrlo po srečkah za „hrvatski učiteljski dom!“

[„Matici Slovenski“] so kot udje na novo pristopili gospodje: Čenčur Jakob, nadučitelj v Škedenju, Kleč Avgust, učitelj v Cerknici, Lederhas Šimon, aprob. gimn. učitelj v Ljubljani, Stoklas Vinko, učitelj v Žitlih, Tomšič Ljudevit, učitelj v Zagrebu in Wester Avguštin, c. kr. gimn. profesor v Ljubljani; dalje gospodične: Gombač Marija, učiteljica v Rojanu, Kersnik Leopoldina, učiteljica v Ajdovščini; Rott Antonija, učit. pripravnica v Gorici in Vidie Ivana, učiteljica na Vrhniki, ter narodna šola v Novi Štifi pri Gornjem gradu.

Pojasnilo. Sl. šol. vodstvom v šol. okrajih Celje, Gornjigrad, Laško in Vransko, katera so dobila od podpisanega uradno pismo s prošnjo, da mu blagovolé uposlati kako izrečno imenovano knjigo, dovoljujem si tu objaviti, da potrebujem one knjige kot poročevalec komisije, katera ima nalogo pregledati vse v šol. knjižnicah zgoraj imenovanih šol. okrajev se nahajajoče knjige ter sestaviti imenik vseh primernih in neprimernih knjig. Ker pa onih v dopisu imenovanih knjig nobeden ud komisije zadostno ne pozna, tudi končne sodbe o njih izreči ne more. Knjige dobé sl. šol. vodstva z drugimi dotičnemu sl. okr. šol. svetu doposlanimi knjigami in zapisniki vred nazaj. — Ob enim dovoljujem si tudi naznaniti, da sem do sedaj domovinoslovske črtice dobil le iz Prožina in Petrovč. Z odličnim štovanjem Tone Brezovnik.

Vojnik, 5. maja 1887.

NATEČAJ.

Štev. 256.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v Loki pri Zidanmostu se podučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. vrsti in s prostim stanovanjem definitivno ali pa tudi provizorično umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenejga okr. šolskega sveta do 31. maja 1887 vložijo pri krajnem šolskem svetu v Loki pri Zidanmostu. Omeni se, da se da pri drugače enakih razmerah moškim proslcem prednost.

Okr. šolski svet v Laškem, dne 14. aprila 1887.

Predsednik:

Netolická s. r.